

ԱՍՏՈՒԱԾԱԲԱՆԱԿԱՆ

ՏԵՍԱԿԱՆ ԱՍՏՈՒԱԾԱԲԱՆՈՒԹԻՒՆ

366. ԵԱՐՈՒՆԱԿՈՒԹԻՒՆ ՎԵՐԱՌՈՅՆ. —

Բայց եթե Փիլիպպոս բացառիկ կերպով գործեց, Եկեղեցւոյ կոնսնսնեքը հետզհետէ արգելեցին սարկաւազները առջ-մատառ կարգաւթիւնը կատարելը Ներկայիսը հրամայեց չլուր հնար ի տուրը ե ի մեն ժողովոյ Ներկայ, եթէ ի տեղիս տեղիս սարկաւազունք յօրէնդ տան (հաղորդեն) ե մկրտութիւն տանեն ե ընդգէմ թուեցաւ գործն առաքելական կանոնաց ե Կոմիտայն ժողովոյս (Ներկ. ԺԸ.)։ Կը գրէ ե Մակար Երեւանալէմոսին չթէ արժանիք յարկաւազունք մկրտութիւն գրենք ե կատարեալ իցէ Խորհուրդն. գիտութիւն չիցի Բրիտանական ե եղբայրութեանց ձեռք, զի եպիսկոպոսաց ե քահանայից է միայն իշխանութիւնս այս ե գարկաւազի առնել զայս չէ արժանի, զի օպտաւաբք են ե խափանեալ է այս առ ի քոցանէ մկրտել (Մկ. Ա.)։ Վերջին քառերէն կը հասցնուի թէ նախապէս դարկաւազները առնել ընդարձակ իշխանակ, թիւն կը վայելէին այս մասին, բայց յետոյ խափանեալ առնաց այդ իրաւունքը, Երեւանեան կանոնները ունին սականադրութիւնը։ Ազգայնացին առաւել սարկաւազունք, մի գուցէ երբ մկրտութիւն տանիցեն յանդգնաբար ի կրթութեան (Ներք. ԺԸ.) ու Սահակեանները կը գրեն. «Եւ սարկաւազունք մկրտութիւն մի իշխանեան առնել. ապա եթէ արտաքին լուծեալ լիցին սարկաւազութեան հանդիւրձ պատահաւոր, զի գը սարկաւազն քահանայ է, այլ ոպասաւոր քահանայիք (Սա. ԺԸ.)։

Վերջին կանոններուն խտտութենէն ե առաջիններու ձեւէն յայտնի կը տեսնուի թէ երբ եպիսկոպոսները նշանակեալ տաններուն կը մկրտեն օրինութեան, սարկաւազները իրենց պաշտօնին բերմամբ կ'օգնէին եպիսկոպոսին, Մկրտութիւնը կատարելու համար, բայց ոչ թէ հանդի-

սագիր կենալով պաշտամունքին. ե այս օգնութենէն օկտաւ սարկաւազներուն եւ մկրտութիւն ընելը, բայց Եկեղեցին փութով անոր տառջը առաւ, զի անոնք Խորհուրդին պաշտօնեաները չէին, այլ օգնականները միայն խորհրդակատար պաշտօնեաներուն։ Այժմեան սովորոյթը ե ոչ իսկ իրեւ բացառիկ կամ յանձնակատար պաշտօնեան կ'ընդունին սարկաւազները, մանաւանդ որ ներկայիս սարկաւազները շատ առնելի սակաւութիւն են Եկեղեցւոյ պաշտօնէից մէջ քահ քահանաները։

367. ԲԱՑԱՌԻԿ ՊԱՐԻԳԱՆԵՐՈՒ ՄԵՋ ՈՍԻԷ ՄԵԿԸ ԿՐԵԱՐ ՄԿՐՏԻԼ. — Մկրտութեան անհրաժեշտ հարկը աւետարանական փրկութեան համար, չեթէ ոչ ոք ծնցի ի ջրոյ ե ի Հագոյ՝ ոչ կարէ մատնել յարժայութիւն Աստուծոյ (Յովհ. Գ. 5), մարդոց վրայ կը դնէ այնպիսի պարտականութիւններ. որ բոլոր օրէնքներն ու կարգերը ե կոնսնսնեքը չեն կրնար մէկը ջրկել մկրտութեան ընդունելութենէն, ե ըստ այդմ որմէն մարդու այնպիսի իրաւունքներ կու տան, որ մկրտութիւն տալու իշխանութիւնը կամ չարմարութիւնը բոլոր կարգերը ե կանոնները զանց ընել կու տայ։ Մարդկային կենսութիւն մէջ բազմատեսակ են այնպիսի անհրաժեշտ պարագաները ե ասկէ յառաջ կ'օգնեն մկրտութեան ստիպողական առիթները։

Եկեղեցական կանոնները ի նկատի առնին այդպիսի հարկերը երբ կը հրաւիրեն զանց ընել ամէն օրէնդրեալ հոգեւորմանքները, արդէսդի երեխան անկունքը չմեռնի, մինչեւ իսկ կը ներեն ընդհատել Պատարագին մատուցումը ե մկրտութիւնը կատարելէ վերջ գաւնալ ե իրաւունակիլ զայն (Բ. Բարսեղի ՄԼԲ)։ Մկրտութեան անհրաժեշտութիւնը գոհացնելու ե նայն ասին Խորհուրդին հիմնական սկզբունքներն ալ զոնց չընելու համար օրինադրեալ է նաեւ որ օրինաւոր պաշտօնեայ չեղած պարագային, ամէն ոք քի ներկայ է կարող ըլլալ տալ մկրտութիւնը, առանց ծիսական կարգին, բայց Խորհուրդին նիւթովը ե ձեռովը, պահելով նաեւ առաւելութեան կարգը, որ է ըսել

եկեղեցականը նախապատիւ համարուել աշխարհականէն, այլը՝ կոնցլմէն, ուղղափառ՝ աշխարհականէն, հաւատացեալը՝ անհաւատէն, միայն թէ ով որ ալ լինի մկրտողը, յրացուին մկրտութեան էական պայմանները, որոնք են Խորհուրդին էութեան պահանջած նիւթը և ձեւը, և կատարուածին գիտաւորութիւնը, եկեղեցւոյ կոտորածին համեմատ, զոնէ լուելուայն կամ մեկնադական գիտաւորութեամբ:

368. ԲԱՅԱՌԻԿ ՊԱՐԱԿԱՅԻՑ ՄԵՋ ԿԻՆԼԿԻՆԱՅ ՄԿԻՏԵԼ. — Այս խոսքերուն հիմնական ճշմարտութիւնը հրկուսանքի տակ չ'իյնար, բայց մեր Տաթևացիին ոգի ի բռին կը մաքառի Լատինացիուն գէմ, որոնք վարդապետացին թէ այր մարգ չեղած պարագային կ'ինն ալ կրնայ կատարել նոյնը, և ասոր համար յատկապէս կը հրահանգեն նոյն իսկ մանկաբարձները մկրտութեան էական տարբերութեւ կիրարկութեան մասին: Տաթևացին ճերձուած մեծ և յանգուզն հայհոյութիւնն կը կոչէ այս բանը և յառաջ բերած փոստերով կը ջրանալ ցուցնել թէ կ'ինքնուն չէ արուած քահանայական շնորհ և ոչ ալ մկրտելու իշխանութիւն: Այդ մասին օրինակներ ազգայնք Լատին Հայրերն ալ կ'ընդունին, ինչպէս Տէրատուրիանոս կը գրէ և կարգեզոտի Դ. Ժողովը կը սահմանէ որ Վերին մարգ ունի յանգեղանացի մկրտել (Կանոն Ծ): Սակայն ուրիշ է կ'ինքնը պաշտօնեայ նկատել մկրտութեան և օւրիշ՝ ըսելը թէ ով որ ալ լինի անհրաժեշտ. հարկին առջեւ կրնայ մկրտութիւն տալ, դրպէնքի կեանքովը վատնագածն անկեղծնք չեկէ այս քշխարհէն և չգրկուի Աստուծոյ արքայութեանէ: Ըստ քլամ ինքն իսկ Տաթևացին չէ ըսած հրեք թէ լու է որ հրեախանութիւն անկեղծնք մեղսին քան թէ կնոջ ձեռքով ընդունին մկրտութիւնը:

369. ՄԱՆԿԱՄԿԻՏՈՒԹԻՒՆ. — Միշրդտութեան ենթական և կամ նոյնն է ընդունան ալ տեղի կու տան կարեւոր խնդիրներու: զի մանկամկրտութիւնը իր հակառակորդները ունի: Տարակոյս չկայ թէ Հին ասոն մկրտութիւնը յապաղելու

սովորոյթը կար և քրիստոնեաներու զաւակները իրենք ալ երկար տարիներ կը ապաստէին աւագանին խորհուրդը ընդունելէ առաջ: Ու չառանգամ Քրիստոսի նմանելու համար կ'օգտէին երեսուն տարեկան եղած ասոնին մկրտուել: Կային նաև որ աւտաւորութեան առթիւ Յորդանանի մէջ կը մկրտուէին: Բայց խնդիր է թէ մթթէ չափահաս հասակը պայման մըն է թէ յոկ քարեպաշտական սովորութիւն, և թէ նախնական եկեղեցին չէր ընդուներ արգիւք մանկանց մկրտութիւնը: Այս բանին հակառակորդները չ'իւնեցին չէն, այլ Սոկրիստաները և Արմենիաները՝ նորադանդներու խռովելու և վերջինք ալ Մկրտականներու խմբակը, որ արգի Ռոդոքականներէն փոքրաթիւ հառուած մըն է:

370. ՄԱՆԿԱՄԿԻՏՈՒԹԻՒՆ ԱՌԻՋԻՆ ԱՊԱՆԻՑՈՒՆ. — Անշուշտ Ս. Գիրքը որոշ կերպով չ'ի գրեր թէ արժան է մանուկները մկրտութեան ընդունել, բայց հակառակ ալ չ'ըսեր բնաւ, թէ հարկ կամ նախ չէ զանոնք մկրտել: Իսկ բացայայտ հրամանը և բացարձակ վճիռը թէ ճիշդ ոչ ոք ծնցի ի ջրոյ և ի Հոգւոյ ոչ կարգ մասնել յարգաւորութիւն Աստուծոյ (Յովհ. Գ. 5) չ'ի փորել մանուկները, այլ զանոնք ալ նոյն պայմանին կ'ենթարկէ, հետեւորդ և նոյն պարտականութեան և նոյն վաւերականութեան: Եկեղեցին բոլոր դարերուն մէջ, իր կանոններով որ ամրագրուց աչք սովորութիւնը ու թէ ներքեւ որ կարողները ապաստն ասոն մը, բայց վատնագեղու, հիւանդութեանց և ուրիշ կասկածելի պարագայից առթիւ խառագոյն պատիժներով պարտք դրար իր պաշտօնեաներուն վրայ մկրտութիւնը տալ երբ որ ալ լինի և ինչ հասակի կամ պայմանի մէջ ալ որ ըլլայ: Բան մը որ պէտք չ'իլիսէր ապահովաբար, եթէ մանկանց մկրտութիւնը ապարդիւն զորմ չ'եկատէր: Հին սովորութեան, այսինքն աւտաղանի խորհուրդին յապաղման սովորութեան ջնջումը և մանկամկրտութեան նոր սովորութիւնը իր ծագումը պարզ է թէ սառւ նախ հարկէն և պապ Խորհուրդին վաւերականութեան հաւատքէն: Եւ

արդարեւ, եթէ ստույգ է աներկեան չըլլար այդ հաւատաքը, չէր կրնար տարածուիլ և ընդունելութիւն գտնել բոլոր Եկեղեցիներուն մէջ, հազաւակ անոնց միմիանց հետ ունեցած հակընդդէմ վարդապետութիւններուն:

371. ՎԿԱՑՈՒԹԻՒՆՔ Ի Ս. ԳՐԻՑ Ի ՆՊԱՍՏ ՄԱՆԿԱՄԱՐՏՈՒԹԵԱՆ. — Ի նպատակ մանկամկրտութեան Ս. Գրքէն սա վկայութիւնները կը մէջբերեն ընդհանրապէս. Հիդիա ծիրանավաճառը մկրտուեցաւ ինքը և իր տունը (Գործք, ԺՁ. 15), նոյնպէս և Փիլիպիոյ ընտանեացիները Վկրտուեցաւ ինքն և ամենեքեան (Գործք, ԺՁ. 33), Կորնթոսի կրիստոս Ժողովրդապետը ճշտապէս ի Տէր ամենայն տանք իւրով (Գործք, ԺԸ. 8): Վղոցոս և Կնիք տանն Ստեփանեայ (Ա. Կորնթ. Ա. 16): Արդ, այդ խօսքերուն ուղիղ իմաստը այն է թէ յիշեալ տանուակները կամ տէրիւնները ընդունեցին մկրտութիւնը իրենց զաւակներով միասին, որոնց մէջ անշուշտ մանկահասակներ ալ կային: Եթէ այս վկայութիւնները վճռական չհամարուին իսկ, անոնք կ'օգնեն զոնէ ցոյց տալու թէ վարկաբարդի բան մը չէր քրիստոնէութեան հոռոպակց կարծիքը զոր վերեւ բացատրեցինք: Ու Պեղաքեանները, որոնք կ'ուրանային սկզբնական մեղքը, չկրցան մերժել ընդհանուր եղելութիւնը, որուն վրայ հիմնուելով Ս. Հայրերը կը հարցնեն անոնց թէ ինչմէ համար ուրեմն կը մկրտեն մանուկները եթէ անոնք մեղք չունին:

372. Ս. ԳՐԳԷՆ ԲԵՐՈՒՄԸ ՀԱԿԱՌԱԿ ՎԿԱՑՈՒԹԻՒՆՆԵՐ. — Սոկրիսեանները Ս. Գրքէն բազմաթիւ վկայութիւններ կը բերեն հակառակը ցոյց տալու համար, բայց անոնք ամէնքն ալ սա միաբան կը յանդիման թէ պէտք է նախ հաւատալ և ապա մտալիլ մկրտութեան. իսկ մանուկներուն անհնար է հաւատալ. ապա ուրեմն և անոնց համար անհնար է ընդունիլ մկրտութիւնը: Ի միջի այլոց նշանաւոր կը նկատեն հետեւեալ վկայութիւնները. «Աշակերտեցէք և մկրտեցէք» (Մարք. ԻԸ. 19), «Որ հաւատայ և մկրտի՝ կեցցէ»

(Մարկ. ԺՁ. 16), «Կեցուցէ մկրտութիւնն, ոչ զմարմնոյ աղտն ի բաց ընկելով, այլ զբարեւոյց մտաց հանդէս առ Աստուած» (Ա. Պետ. Գ. 21) և ուրիշ այսպիսիները որոնց կարգին կը համարուի առաքեալին սա խօսքը. «Առանց հաւատոյ անհնար է հանդիմանիլ (Եբր. ԺԱ. 6):

Բայց այս բոլոր վկայութիւնները կը վերաբերին միայն մարդկային զործերուն, որոնք պէտք է կամաւոր ըլլան և խղճով ու գիտակցութեամբ կատարուին, որպէնզի մարդուն համար բարեացարգիւնք համարուին: Այս ամէնը ճշմարիտ է մտքի ճշմարտութեան և հաւատքի ճշմարտութեան համար: Բայց տարբեր է խնդիրը թէ փրկումի և թէ փրկագործութեան շնորհը, զոր Փրկիչը բոլոր մարդոց համար կատարեց, պիտի չկրնայ տարածուիլ նաեւ՝ մանուկներուն վրայ, երբ իրմէ հաստատուած պայմանները լրացուին: Եւ որովհետեւ ամոր համար հաստատած է կարգ մը խորհրդական պայմաններ, երբ պայմանները կ'իրականանան՝ կ'իրականանայ նաեւ պայմանաւորաբար. փրկագործութիւնը մանուկներուն հոկը հաղորդուի մկրտութեան պայմանին լրումովը: Բովանդակ խնդիրը կախում է հաստատողին կամքէն, և օրովհետեւ հաստատուն և ամբողջական աւանդութիւնը կը հաստատէ անոր կամքը, ի զուր է պատէ պատ մեկնաբանութեամբ ընդդէմ լինիլ հաստատուած և հակասուած օրինադրութեան:

373. ԱՊԱՑՈՒՑՆԵՐ Ի ՄԱՍԻՆ ՄԱՆԿԱՄԱՐՏՈՒԹԵԱՆ ՕՐԻՆԱՒՈՐՈՒԹԵԱՆ. — Աւելորդ է կը համարինք երկարաբանել ի մասին ամաց այն կարծիքին թէ պէտք է մկրտուած մանուկներուն հարցուի, երբ արրունքի հասնին անոնք, թէ պիտի ուզեն արդեօք հաստատել իրենց կնքաւայրերուն կողմէ իրենց մկրտութեան պահուն իրենց անունով խոստացուածները և երբ յօժարին հաստատել մանկութեան ատեն խոստացուածները, հարկ է որ ի նորոյ տան հաւատոյ զաւանդութիւն և այնպէս Գրիստոնեայ համարուին: Այսպէս մտածողները չեն գիտեր թէ ինչպէս կ'ըմբռնեն մանկանց մկրտութեան խնդիրը:

բը, որովհետեւ եթէ Խորհուրդը վաւերապէս է արդէն, աւելորդ կ'ըլլայ դաւաճութիւնը, իսկ եթէ Խորհուրդը անվաւեր է, դաւաճութիւնը չի կրնար Խորհուրդին տեղը թռնել:

Դարձեալ, կեանքի ո՞ր հասակը արդեօք յարժար կը նկատեն միգրուսթեան, տասնամեայ պատանեկութիւնը թէ քսանամեայ երիտասարդութիւնը, երեսնամեայ կատարուն մարդու տարի՛քը թէ քսանամեայ տարի պորճառուի մը, աւ վերջապէս ե՞րբ վերջապէս վաւերական աւ վերջնական պիտի համարեն Միգրուսթեան Խորհուրդը: Անշուշտ, ծնող մանուկը իւրովի չէ որ կ'ընտրէ հայրենական քաղաքը եւ աչ աչ պետական հպատակութիւնը կամ կրօնական հաւատքը: Այլ ուր որ ծնունդին եւ տերունդին պարագաները դրած են զինքը, կ'իւրացնէ զանոնք բնական կերպով եւ այսպէս իրեն համար հայրենիք, հպատակութիւն եւ կրօնք կ'ունենան կամ մօովա անտարակոյտ եւ սիրայմօյր, եւ ատիկա իրեն համար կը համարուի հաստատուն, եւ անոր վրայ իր մանկութեան ատեն կատարուած գործերն ալ ինքնին կ'ըլլան հաստատուած եւ վաւերական: Իսկ եթէ երբեք օր մը իր քաղաքակէ կամքովը աւել փոփոխութիւն ընէլ այդ ամէնուն մէջ, աչ ոք կրնայ հակառակիչ իրեն:

374. ՄԿՐՏՈՒԹԻՒՆԸ ՈՉ ԹԷ ԱՋԱՏ, ԱՅԼ
ԱՆՀՐԱՋԵՏԵՏ ԽՈՐՀՈՒՐԻ ՄԸՆ Է. — ՄԿԸՐ-
ԽԱՆԱՅԻՆ ԽՈՐՀԱՐԱՐԻ ընդունելության
խնդրոյն մէջ պէտք է մտնան, ինչպէս
փանիցա ըսին, թէ ՄԿՐԱՆԱՅԻՆ ԽՈՐ-
ՀԱՐԱՐ ապա ԽՈՐՀԱՐ մը է, առկա

որ ի դէպ ըլլար զայն ընդունիլ կամ ոչ, ըստ հաճոյս: Այլ Խորհուրդ մըն է ան քրիստոնէութեան համար ոչ միայն անհրաժեշտ իբրեւ նշան խորհրդական, առանց որուն անհնար է իբրեւ քրիստոնէ-հայ արձանագորութիւլ, այլ նաեւ իբրեւ խորհրդական միջոց մը, առանց որուն անհնար է փրկութեան հասնիլ: Ատիկա կը հաստատուի Նիկիոյեմոսի տրուած քաջար-ձակ պատգամովը, զոր քանիցս յիշեցնիք, եւ որ երկուսանքի տեղ չի ընդունար, մա-նաւանդ իբրեւ նկատի առնենք Ս. Հորաց կողմէ անոր տրուած մեկնութիւնը եւ այն կանոնները, զորս Եկեղեցին յօրինած է այդ առթիւ, ինչպէս նաեւ սովորութիւն-ները ոչ միայն բոլոր մասնաւոր Եկեղե-ցիներուն, այլեւ մի առ մի ամէն հաւա-սացեալի:

Այն փոյթը և ջանքը, որով ամէն մարդ հետամուտ կ'ըլլայ մկրտութեան, որպէսզի ժամանակները անկնշունջ չմնանին, պաշտօնեաներուն ապաւնացուած պատմիկները, զանցառութեանց համար, և այսպիսի ուրիշ պարագաներ անկասկածելի կ'ընեն զայն: Իսկ այն վկայութիւնները որոնք հաւատաքին կը բարերացնեն կարեւորութիւնը, ասոնք ամէնքը այն կէտը մանաւանդ կը շեշտեն թէ արքարութեան և որդեական զործները, և որովոյ յաջորած զործներ ևս կարեւոր են, ինչ որ մենք ալ կ'ընդունինք, բայց միայն կը պնդենք թէ Գրիգորիոսի խօսքին համեմատ, հոգիով մննդեան հետ անբաժեղու է նաեւ ջրով վերածնութիւնը, ժառանգելու համար երկնքի արքայութիւնը:

(Շարունակելի՝ 38)

ՄԱԺԱՔԻԱ ԱՐԻԵՊՍ. ՕՐՄԱՆԵԱՆ